Biuro Ogłoszeń
Rudolf Mosse
Kraków

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

הײַנט 10 זײַטען.

אַדרעס
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.
ul. Sienkiewicza 61.

אַנאָנסען פרייזן

איין מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאָכ'ן „ 18 „
די ערשטע און לעצטע זײַט ענטהאַלטן 8 שפּאַלטען
אין טעקסט 4 „

ראַדאָם פרייטאָג ח׳ כסלו תרפ״ח ◆◆ פאַר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע ניט פאַראַנטוואָרטליך ◆◆ 2-go grudnia 1927 r.

Kino PALACE Kielce.

Od wtorku d. 29 listopada i dni nast.
Największe arcydzieło
hr. LWA TOŁSTOJA

Zmartwychwstanie

dramat w 10 wielkich aktach.
W rolach głównych: **Dolores del Rio i Rod la Rocque**
Zdjęciami kierował osobiście
syn wielkiego myśliciela *hr. Ilja Tołstoj.*

PŁYN
JAŚNIEJ SŁOŃCA
CZYŚCI IDEALNIE
SZYBY, LUSTRA
i WSZELKIE METALE.
NIE RYSUJĄC ICH.
SPROBUJCIE A PRZEKONACIE SIĘ

Z intencji zaręczyn kuzyna mego
Pinkusa Albirta
z panną **Wajnrybówną**
ze Skarżyska, życzy dużo szczęścia i pomyślności.

Kielce *Bernard Albirt.*

אַ האַרציקן מזל-טוב
דריקן מיר אויס אונזער ח׳
ש. אַ. בורשטין און זײַן פרוי
צום געבורט פון זייער **זון**.

פאַרוואַלטונג פון פראָפ. פאַרײַן פון האַנדלס
און ביורא-אַנגעשטעלטע אין קעלץ.

הײַזער אין בערלין

קויף איך, באַהלט קאַססע, ערלעדיגע אין לאָדז
H. MARCUS Berlin Wilmersdorf
Motzstr 49 tel. Pfalzburg 9704
צו ערקונדיגען אויך אין לאָדז
H. MARKUS Łódź Narutowicza 9.

Śniegowce damsk. z gubar. z aksamit wyłogami wysokie	Zł.	25,--
„ „ „ „ „ niskie	„	22,--
„ „ z tryk. „Jersey" z aks. wyłogami niskie	„	19,--
Kalosze męskie ciepłe	„	12,70
„ damskie „	„	11,30

JAŚNIEJ SŁOŃCA
NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG

פרישט אָב פּאַסאַדזקעס, לינאָלעאומס און פאַרבט אין פערלויף פון איין שעה, הייסט פּאָדלאָגעס אויף רויט אָדער טונקעל-ברוינעך.

דאַנקזאַגונג

די געז. **בית יתומים** אין קעלץ דריקט אויס א הערצליכען דאַנק
די פר"ל: **יאַדוויגאַ צימבערקיעוויטש,**
העלענאַ און **לאָלאַ פרייזינגער**
און די ה"ה **אַדאָלף לעווי, אלבין גראַחאם,**
ארנאָלד מינץ, מיעטעק גאָלדפאַרב,
אדאָלף פינציעווסקי און **מ. מאורערבערגער**
פאַר זייער ניט פּראָאינטערעסירטע בעמיהונג ביים אָרגאַניזירען און שפּיעלען „**סובלאַקטאַרקאַ**".
א בעזונדערען דאַנק דעם סופלער **הערמאַן קאַפעל**
און די אָרקעסטער פון „פּאַלאַס".

צי וועלען די ארימע יודישע דירה'לאזע אויך בעקומען ביליגע דירות פון מאגיסטראט?

ווי בעוויסט בויט דער ראדאמער מאגיסטראט שוין א לענגערע צייט הייזער פאר דער דירה'לאזער בעפעלקערונג. דאס אויפשטעלען די הייזער קאסט-אב די שטאדט שפארע הונדערטער טויזענדטער זלאטעס. וואס ווערט געדעקט דורך דער בעפעלקערונג אין דינער פארם פון קאמונאלע שטייערען וואס דער מאגיסטראט מאהנט-איין ביי אלע בירגער, צווישען וועמענס געלד עס זעהט זיך, אגב, בעדייטענד אן דאס געלד פון יודישען שטייער-צאהלער.

פון פאר און נאך דער מלחמה זענען כמעט קיין נייע הייזער נישט אויפגעשטעלט געווארען, די בעפעלקערונג וואקסט און פערגרעסערט זיך און די דירות-נויט פערשארפט זיך צוליב דעם וואס אמאהל אלץ שטארקער. די אויפגאבע פון מאגיסטראט אויסצובויען נייע הייזער איז דעריבער איינע פון די גרעסטע נויטווענדיגקייטען און פון די וויכטיגסטע און ערשט-רייהעדיגע בעדערפענישען פאר די פיעל הונדערטער דאכלאזע און דירה'לאזע פאמיליעס פון אונזער שטאדט. צוליב אט דער נויטווענדיגער אינוועסטיציע-ארבייט האט ערשט נישט לאנג דער שטאדט-ראט בעשטעטיגט א צוגאב בודזשעט פון א האלבען מיליאן זלאטעס. און חאטש די ענדעקישע פראקציע איז לכתחילה געווען געגען אזא צוגאב-בודזשעט. שטעהענדיג אויפ'ן שטאנדפונקט פון שפארזאמקייט און כדי נישט צוועלען בעלעסטיגען די שטאדט מיט נאך שטייערען, האט זי פונדעסטוועגען נאכדעם, ווי דער וויצע-פרעזידענט האט ארויסגערוקט אזא שלאגענדיגען ארגומענט, אז דער צוגאב-בודזשעט געהט צומעהרסט אויף צופערענדיגען דאס אויסבויען די הייזער פאר די דירה'לאזע — אנערקענט, אז דער צוגאב-בודזשעט איז בעצוועקט מיט לאגישע און נויטווענדיגקייט'ס-מאטיווען.

דער צוגאב-בודזשעט פון דעם האלבען מיליאן זלאטעס איז אזוי נאך כמעט איינשטימיג אנגענומען געווארען אין דער מאגיסטראט וועט, אלזא, שוין האבען, ווארשיינליך, די מעגליכקייט צו פערענדיגען דעם הייזער-בוי פאר די דירה'לאזע פאמיליעס. די יודישע ראטמענער ווייסען געוויס פונ'ם אנגענומענעם בעשלוס מכח דעם צוגאב-בודזשעט. עס פרעגט זיך נאר צי זיי האבען עפיס געטוהן אויפ'ן געביעט פון פערגיכטירען די יעניגע יודישע פאמיליעס, וואס ליידען נישט ווינציגער פון דירות-נויט פון אלע אנדערע בירגער פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג.

אונזערע יודישע ראטמענער וואלטען זיך געמעגט פערגינען א מאהל צומאכען א שפאציר אין יודישען קווארטאל און זעהן מיט אייגענע אויגען דעם דירה-בעשטאנד פון די צעהנדליגער און אפשר הונדערטער יודישע פאמיליעס; וויפיעל פון זיי וואהנען אין מפולת'דיגע הייזער. וואס א ליאדע ווינד קאן זיי אומווארפען; וויפיעל פון זיי עס קריכען ארויף אין זייערע „וואוינונג'ס-פאלאצען" דורך לייטערס, ווייל זיי האבען פשוט קיין שטיגען נישט; ביי וויפיעל פון זיי עס רעגענט אריין דורך די האלב-איינגעפאלענע סופיטען. פאר זייערע אויגען וואלטען זיך דאן ענטפלעקט שוידערליכע בילדער. זיי וואלטען געשטוינט איבער די אונערטרעגליכע און שרעקליכע סאניטארע בעדינגונגען, וואס ענטשטעהען צוליב דער גוואלדיגער ענגשאפט; זיי וואלטען זיך בעגעגנט פנים אל פנים מיט דער גרויסער נויט און דלות פון צעהנדליגע יודישע פאמיליעס, וועלכע פערמאגען נישט אויף קיין דירה און מוזען זיך איינארדנען צו 10 — 12 פערזאהן אויף א ענגען שטח פון א ד. על ד.'דיג שטיבעלע וואו זיי האבען רעכט קיין ארט נישט דעם קאפ אנידערצולעגען. צווישען די 10 — 12 צונויפגעפרעסטע און צונויפגעקירטשטעטע איינוואהנער קאנען אפטמאהל אריינגערעכענט ווערען די מיטגלידער פון עטליכע פאמיליעס.

פאר וואס הערט מען אזוי ווייניג פון די יודישע ראטמענער זיי זאלען זיך ערנסטער פערטראכטען איבער דער טרויריגער לאגע פון אט די יודישע דירה'לאזע? פאר וואס ווערט נישט געשאפען ספעציעל צו דעם צוועק א רעגיסטראציע-ביורא, וואו ס'זאל אויפגענומען ווערען א גענויע רשימה פון אזעלכע יודישע פאמיליעס, וואס ווערען ממש פערפייניגט דורך דער גרויסער דירות-נויט? פאר וואס לאזען נישט הערען פון זיך די יודישע ראטמענער, אז זיי טהוען עפיס אויך אויפ'ן געביעט פון לינדערען אט דעם גרויליכען דירה-מצב פון די יודישע איינוואוינער?

די פוילישע פעראיינען זענען גענוג טהעטיג אויפ'ן געביעט פון דורכפיהרען אזא רעגיסטראציע. פאר דער נישט-יודישער דירה'לאזער בעפעלקערונג בעמיהט זיך אויך דער מאגיסטראט. בלויז די יודישע געזעלשאפט בעציהט זיך גלייכגילטיג צו אט דער ברענענדער פראגע. נאך קיין איין מאהל אפילו האבען די יודישע ראטמענער נישט גערופען, אדער געמאלדען אין דער פרעסע וועגען אזא רעגיסטראציע פאר דער יודישער דירה'לאזער בעפעלקערונג. קיין איין יודישער פעראיין, אדער אינסטיטוציע הערט מען נישט זאל זיך מיט אזא וויכטיגען ענין פערנעמען. ביי אונז שווייגט מען, און ס'ווערט ליידער, אויף דעם געביעט אזוי גוט ווי גאר נישט געטוהן.

א רעגיסטראציע פון יודישע דירה'לאזע איז א אונבעדינגטע נויטווענדיגקייט. דאס וואלט געדינט אלס גלענצענדער, לעבעדיגער מאטעריאל פאר די יודישע ראטמענער בעת זייערע ארויסטריטען אין שטאדט-ראט, פאדערענדיג

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאליגען מאגנאטען-לעבען אין ראדאם.

14.

פון מלך אביון.

נאכ'ן שליכען קאנטשאפט אין דער פויערישער חאלופע ווייט אינטער דער שטאדט אויפ'ן ווארשאווער שאסע האט מען פערבראכט צווישען זיך גאנץ געמיטליך. דער פרויען-געזעלשאפט האט זעהר אימפאנירט די מיליטער-לייט, וועלכע האבען מיט דער הילף פון זייערע ברייטע זשעסטען און גאליאנטע מאניערען ארויסגערופען צו זיך גרויס רעספעקט און גלייכצייטיג געוועקט ביי די יודישע טעכטער די דרייצענדסטע ליבע-געפיהלען.

די איינציגסטע צווישען אלע אנוועזענדע פרויען, וואס איז די גאנצע צייט געזעסען א אומרוהיגע און בעריישט פון דער אומגעריכטער בעגעגעניש, איז געווען די מאדאם ב. דאס הארץ האט ביי איהר געצאפעלט און זי האט איינגאנצען געפיבערט, קלאפענדיג א צאהן אן א צאהן. דאס טרעפען זיך מיט ראחעלא האט זי ווי צעמישט און זי האט מעהר נישט געקענט קוקען איהר אין די אויגען אריין, מאדאם ב. האט אנגעהערט ראחעלאס מוטער א קוזינקע און ביידע פאמיליעס האבען זיך זעהר גוט געהאלטען, בעזוכענדיג אפט איינע דער צווייטער.

מאדאם ב. האט זיך זעהר קרעמפירט פון דער פרייער האלטונג פון דעם אבער-לייטענאנט, וועלכער האט זיך צו איהר בעצויגען ווי צו א אלט-בעקאנטע. זי האט זיך דעריבער שטארק פערשעהמט פאר ראחעלא, טראכטענדיג ביי זיך, אז יענע וועט געווים פון אלעם דערצעהלען איהר מוטער, מיט וועלכער זי איז אזוי בעפריינדעט און איז א חוץ דעם מיט איהר אין די נאהנטסטע פאמיליע-בעציהונגען. ראחעלא'ן איז אויך זעהר אויפגעפאלען געווען דאס נערוועזע האלטען זיך פון איהר מיהמע, די מאדאם ב. ראחעלא איז געווען א אינטעליגענט און קלוג מיידעל, וועלכע האט לויט די פיבערדיגע שטימונג פון דער מאדאם ב. פערשטאנען, אז איהר אנוועזענהייט דא ווירקט זעהר נישט אנגענעהם אויף איהר מיהמע. און וועלענדיג פערמישען און אבווענדען יעדען שפור פון פערדאכט, אז זי שטויסט זיך אין עפיס אן, האט זי פון אלעם אוועקגעקוקט און זיך מאמענטאל אומגעקעהרט צו איהרע קוזינקעס דער מאדאם ב.'ס טעכטער, מיט וועלבע זי האט זיך חרים בעגרוסט און געקושט.

ראחעלא האט בענצליך אויסגעמיטען מיט איהרע בליקען צו אבסערווירען די אינטימע פאזעס צווישען לובלינער אבער-לייטענאנט מים איהר מיהמע זי האט אויף א קונציגען אופן פערפיהרט א געשפרעך מיט איהרע קוזינקעס, ווי עס וואלט איהר אבסאלוט נישט אנגעגאנגען, אדער זי וואלט גארנישט פערשטאנען און פון גארנישט געוואוסט געוויסט.

מאדאם ב.'ס צוויי מיידלעך האבען פרייער אבגעטעהמט, דערזעהענדיג זייער קוזינקע ראחעלא. זיי האבען זיך

א גערעכטיגע פערטיילונג פון די נייע אויפגעמויערטע, אדער אויפגעבויטע דירות פאר די יודישע דירה׳לאזע. מיט אזא סטאטיסטיש־פעסטגעשטעלטען דאקומענט האלט מען זיך אלענפאלס געמוזט רעכענען.

אין דער פערטיילונג פון די מאגיסטראט־דירות נויטיגט זיך אויך דער יודישער מיטעלער קלאס, וועמען די פלאג פון דירות־נויט פערשאפט נישט קיין קליין ביסעל צרות. אויך דארט לייַדט מען פון שרעקליכער ענגשאפט און די וואוין־בעדינגונגען זענען אזעלכע, אז נישט נאר, וואס די הויזליכע ריינקייט און די עלעמענטארע געבאטען פון היגעניע זענען אונמעגליך, נאר א חוץ דעם ענטשפרעכען זיי נישט מיט זייער אומפאנג „די צאהל שכוב־איינוואהנער. גאר אויף א בעזונדערס פערשארפטען אופן שלאגט זיך אן דער דירות־קריזיס אויף דעם אונפערמעגליכען יודישען בעל־מלאכה און האנדווערקער, וועמען עס קומט אויס צו פיהרען זיין ווערקשטאט אין דער גרעסטער ענגשאפט. צוליעב דעם וואס ער פערמאגט נישט די נויטיגע גרעסערע סומע געלד אויף צו קאנען זיך דינגען א בעקוועמען לאקאל, מוז ער זיין ענגע וואהנונג טיילען אזוי. אז אבגרעניצענדיג איין טייל, האטש אין צימער פון דער וואהנונג אויף זיין ווערקשטאט, מוז ער דאס צווייטע צימער פערוואנדלען אין א קיך, א עס־שטוב און שלאף־שטוב צוזאמען.

זאגאר אט דעם מיטעלען קלאס דינט אויך די רעכט צו געניסען פון די מאגיסטראט־דירות, פאר וועלכע ער וואלט מיט׳ן גרעסטען חשק געצאהלט דירה־געלד, איינבערעכענדיג זיך בלויז די גרויסע קאלאסאלע סומעס, וואס זענען נויטיג אבצוצאהלען ביים דינגען פריוואטע לאקאלען.

די יודישע געזעלשאפט האט א חוב צו בעשעפטיגען זיך מיט אט דער דירות־פראגע. ס׳דארף געשאפען ווערען א קאמיסעט, אין וועלכען ס׳זאלען א חוץ די יודישע ראדמענער אויך זיין פערטרעטען פארשטעהער פון פערשידענע אנדערע אינסטיטוציעס און פעראיינען, וועלכע זאלען געמיינזאם אדורכפיהרען קודם כל די רעגיסטראציע פון יודישע דירה׳לאזע. יעדער פעראיין, אדער אינסטיטוציע ווייסט געוויס, ווער פון זייערע מיטגליעדער עס לייַדט פון די דירות־נויט. אויסער דעם איז געוואונשען פאר דער רעאליזירונג און ערפאלגרייכקייט פון דער אקציע די בשותפות׳דיגע צוזאמענארבייט פון דער גאנצער יודישער געזעלשאפטליכער פארשטעהערשאפט. דורך פעראייניגטע כחות און געמיינזאמע פערשטענדיגונג מצד אלע יודישע עסקנים און טהוער, וועלכע שטעהען ביי געזעלשאפטליכע ארבייט, וועט די פראגע „ציהעלען די ארימע יודישע דירה׳לאזע אויך בעקומען ביליגע דירות פון מאגיסטראט״, וואס עס שטעלען זיך פיעל יודישע ראדאמער איינוואהנער, גיכער האבען צו ערווארטען אויף א רעאלערע און פאזיטיוו־ווירקענדיגע לעזונג.

ב. צווייג.

הערש דוד נאמבערג׳ס ערשטע נסיעה קיין ווארשא.

אביסעל זכרונות. — **פון משה פיינקינד.**

ס׳איז געווען מוצאי שבת אין א ווינטער נאכט, אין די ניינציגער יאהרען, ווען הערש דוד נאמבערג איז געקומען א צעטראגענער קיין פיעטרקאוו אוועקלויפענדיג פון ראדאמסק צוליב א סקאנדאל, וואס זיין שווער האט געמאכט, כאפענדיג זיין קעסט־איידעם פרייטאג צו נאכטס לייענען א השכלה ספר...

געקומען איז נאמבערג צו זיינעם א חבר מענדעל ווייסהאף, כדי דא זיך א געוויסע צייט אויפצוהאלטען ביז ער וועט האבען אויף הוצאות ווייטער צופאהרען...

און טאקי באלד נאך זיין קומען האט איהם זיין חבר צו מיר געבראכט, אז איך זאל נאמבערג׳ן א „משלנו׳ניק״ אין מיין „עלית־הק״ר״ האלטען אין בוידעם־שטיבעל אין דער יודען־גאס נעבען דער שוהל, א געוויסע צייט, ביז מען וועט איהם קאנען עקספעדירען קיין ווארשע.

אנגעטוהן איז נאמבערג געווען שבת׳דיג, אין א קאפאטע, פון וועלכען עס האט ארויסגעקוקט א לאנגער טלית־קטן און פון אויבען איז ער געגאנגען א טכוירישען פעלץ מיט א נידריגען קראגען, פול מיט פעדערן, נישט גאנץ זויבער.

אריינקומענדיג אין מיין „דאכשטשיבעל״, איז ער געווען זעהר צוטראגען, אבער נישט פערצווייפעלט, פון טויטבלייכען פנים האבען ארויסגעקוקט צוויי פינקעלדיגע חריפות׳דיגע אויגען, פערדעקט מיט א גרויסען סאמעטענעם קאשקעט...

איך בין גראד געזעסען אין מיין שטיבעל און האב מיר געקאכט טעה, ווי זיין בעגלייטער, האט מיר דעם „יונגען משכיל״ נאמבערג פון ראדאמסק פארגעשטעלט. האב איך איהם טאקע געהייסען אויסטון דעם פעלץ און זיך זעצען צום טיש און זאלבעדריט האבען מיר גענומען טרינקען טיי.

נאמבערג האט זיך אנגעהויבען צופיהלען אין מיין שטוב היימיש. אויף מיין פראגע, וואס עס האט איהם באלד מוצאי שבת געבראכט קיין פיעטרקאוו, האט ער א שווערען זיפץ געגעבען און מיר דערצעהלט, אז די כבה פון זיין קומען אהער איז זיך צו בעפרייען פון די פאנאטיקער און זיינע רודפים אין ראדאמסק, רע־דימסק, ווי ער פלעגט די שטאדט אנרופען.

א לאנגע צייט, האט ער מיר ווייטער דערצעהלט, ווי זיינע שוויגערלייט, ביי וועלכע ער האט געגעסען „קעסט״, זענען איהם מקצר ימים, צוליב דעם, וואס

מיט איהר דערפרעהט און פשוט זיך איינגעטוליעט אין איהר, ווי זיי וואלטען אין איהר שוץ געזוכט. ראחעלא האט בעמערקט ווי איהרע ביידע יונגע קוזינקעס ציטערען, האט זי זיי איבערגעפרעגט: וואס זענט עך אזוי צורודערט וואס ציטערט עך אזוי? וואס, ס׳איז אייך דען חלילה עפיס געשעהן?

— גארנישט, ראחעלע׳שי, גארנישט — מיר וואלטען שוין אזוי געוואלט זיין אין דער היים — האבען מיידלעך געענטפערט דערשראקען ווי אין איין קול.

— אבער וואס איז געשעהן? — האט ראחעלא געפרעגט און איז אליין שוין אויך געווארען צורודערט.

— ס׳איז גארנישט געשעהן. זעה מ׳זאל שוין צוריק פאהרען, וועלען מיר אין דער היים דיר אלץ דערצעהלען. עפיס געפעלט אונז נישט דער גאנצער שפאציר...—

— אז מ׳פאהרט אויף שפאציר איז מען אזוי צוטראגען? אויך איך מיט מיין קאלעזשאנקע סאלטשע זענען אויך אביסעל ארויסגעפאהרען אויף א שפאציר. נו, איז וואס, נו, איז א פטרבערך, אז מ׳פאהרט אביסעל ארויס מיט בעקאנטע אפיצירען? געוויס איז דאך דער אבער־לייטענאנט אייער׳ס א בעקאנטער

— האט ראחעלע זיך געפרובט מאכען נאאיוו. וועלענדיג אזוי נאך ארויסקריגען פון איהרע יונגע קוזינקעס וואס מעהר ווערטער.

— אבער, ראחעלישי, פרעג נישט אזוי פיעל איבער, מסתמא, אז מיר ציהען אזוי שטארק א היים. איז עפ׳ס דא דערין, דיין שפאציר איז א געוועהנליכער, אבער אונזער שפאציר שרעקט אונז ראהעלישי, בעט דו די מאמעשי מ׳זאל וואס פריהער צוריק פאהרען אין שטאדט אריין.

ווען ראחעלא האט זיך צושמועסט מיט איהרע קוזינקעס איז אין דער צייט ארום דעם פויערישען טישעל געזעסען סאלטשע, מאדאם ב. מיט די אפיצירען און דער אבער־לייטענאנט און געפיהרט ציווישען זיך א פלירט־געשפרעך. ס׳איז געווען א קאלטער אווענט, אין דער פויערישער האטע האט די אינוועניגסטע ווארימע פארע זיך בעזעצט אויף די פענסטער און דארט פערגליווערט געווארען אין א לייכט פרעסטעלע. דאס פויערישע פארפאלק איז איבעראשט געווארען פון אזעלכע אומגעריכטע געסט און פאר גרויס איבערראשונג האבען זיי הכנעה׳ריג געפעגט די געסט צי זיי וועלען טרינקען הייסע טיי. און ווען די געסט האבען אויסגעדריקט זייער איינשטימיגקייט האט נישט געדויערט לאנג און די טיי איז שוין געשטאנען איפ׳ן טיש און די געסט האבען געטרונקען און געמאכט שפאס פון דער דארפישער פרימיטיווער ווירטשאפט, פון די טעפעלעך אין קרינגלעך אין וועלכע מ׳האט אריינדערלאנגט די טיי.

מאדאם ב. איז געזעסען ביים טישעל און אלע ווײלע געווענדעט אהין איהר בליק צו די טהיר, וואו ס׳איז געשטאנען ראחעלא מיט איהרע טעכטער. זי האט זיך משער געווען אין דעם שטילען שמועס, וואס ווערט דארט געפיהרט אז דאס רעדט מען וועגען איהר, איז זי נאך מעהר אונרוהיגער געווארען, און זי האט די טיי געטרונקען ווי געצווינגענערהייד.

ווען אויפ׳ן טישעל איז אויך אוועקגעשטעלט געווארען טעפעלעך טיי פאר ראחעלא און פאר ביידע מיידלעך, די טעכטער פון דער מאדאם ב. האט זיך דאן אויפגעהויבען פון ארט דער אבער־לייטענאנט און ציגעהענדיג צו דער טהיר, האט ער מיט א לייכט־פערצויגען עטיקעטע־שמייכעלע זיך אנגערו־

ער לעזט אפיקורסישע ספרים, ווי מען האט אנגערופען די השכלה-ספרים אין דער העברעאישער שפראך. און ווייל מען רעדט אויף איהם אין דער שבאדם. ס'האלט שוין דערביי, אז מען זאל איהם ארויסווארפען פון שטיבעל, אין וועלכען ער האט צוזאמען מיט זיין שווער געדאוונט.

דעם לעצטען שבת-צונאכט ווען ער האט געלייענט א בוך ביי זיך אין דער וואוינונג, וועלכע האט זיך געפונען אין פארטער אויפ'ן הויף איז איהם זיין ווייב איהם געלאפען פער'מסר'ן פאר'ן פאטער, און דערזעהענדיג דורכ'ן פענסטער ווי דער שווער מיט דער שווי-גער קומען אן, האט ער מורא האבענ-דיג פאר א פסק, ארויסגעדרעהט די לאמפ, וואס האט געברענט אויפ'ן טיש. די שוויגערליים האבען דאס בעמערקט און זיי האבען איהם געמאכט א גרויסען סקאנדאל. עס זענען זיך צוזאמענגעלא-פען אלע שכנים, הימעל עפען דיך, וואס האט זיך דארט דעמאלט אפגעטוהן צוליב די שמד-ספרים. וואס ער לעזט און צוליב דעם חלל שבת בפרהסיא. אז עס איז נאמבערג'ן קוים געלונגען אין דער פינסטערניש ארויסצורייסען זיך פון זייערע הענד און צו מאכען גולה עמוקות.

ערשט ווען דער עולם איז זיך שוין צונאנגען און אויפ'ן הויף איז שוין רוהיג געווען, און זעהענדיג, אז אין צימער געפינט זיך נישט מעהר ווי זיין ווייבעל, וואס האט איהם אזוי „פער-זיסט" דאס לעבען, האט ער אין דער פינסטערניש געכאפט אויף זיך דאס פעלצעל, וואס ער האט בעקומען פון זיין שווער, אלס מתנה צו דער חתונה און די „כתבים" זיינע און איז מיט די עטליכע גילדען, וואס ער האט נאך פערמאגט, מיט א פראכטצוג געקומען קיין פיעטרקאוו. און אזוי ווי די פאר גראשען זיינע האבען נאר געקלעקט ביז פיעטרקאוו, איז ער דא אפגעשטיגען צו שאפען זיך אויף הוצאות הדרך ווייטער צו פאהרען...

דערצעהלט האט נאמבערג די דאזיגע מעשה גאנץ בנעימות, און געטרינקען צווישען יעדע פאר ווערטער א שלוק טעה, און דאן האט ער ארויסגענומען פון דער טאש א פעקעל „כתבים", מיט העברעאישע שירים, וועלכע ער האט אנגעשריבען לויט'ן סטיל און פארם פון יהודה ליב גורדון (יל"ג) און אויך אויף אזעלכע טעמעס, וואס זענען געווען עהנליך לויט דעם אינ-האלט צו יל"ג'ן.

די שירים זיינע זענען געווען עכט משכיליש און סאטיריש געשריבען, סאר-קאסטיש-בייסענד. אין פיעטרקאוו איז נאמבערג פערבליבען 2 — 3 טעג און האט זיך געהיטען פאר דער משפחה אייזענבערג, וועלכע ער האט דא גע-האט. זיי זאלען זיך נישט דערוויסען, אז ער איז אין פיעטריקאוו. נאכדעם ווי מיר האבען צונויפגעזאמעלט עטליכע גילדען, האט מען איהם עקספעדירט קיין ווארשא, אהין האט ער געשטרעבט צו פאהרען, כדי זיך צו בעקענען מיט פרץ'ן.

דאס איז געווען די ערשטע נסיעה פון הערש דוד נאמבערג'ן קיין ווארשא, נאכדעם ווי ער האט דאס שטיבעל און זיין „רבי" פערלאזט...

דעמאלט האב אויך איך, איהם, דעם אויסגעבלאסטען דארען יונגערמאנטשיק, צום ערשטען מאל קענען געלערנט. אבער קיינמאל האב איך נישט פערגעסען הערש דוד'ס שלאפראק און דעם גרוי-סען סלית קטן, אין וועלכען ער האט זיך מיר צום ערשטען מאל פארגע-שטעלט, און זיינע קלוגע אויגען, וועלכע האבען יעדען אזוי טיף דורכגענומען און דורכגעשפיזט ווי מיט שפיזען, און אזוי שעהן געחלומט און אזוי ליבליך געקוקט...

און ווען מיר פלעגען זיך ביי א גע-לעגענהייט צונויפטרעפען, האט ער אויך קיינמאל נישט פערגעסען אין דער משכילישער נאסטפריינדשאפט, וועלכע ער האט צום ערשטען מאל גענאסען אין דעם עלית היקיר, אין דעם בוידעם-שטיבעל אין פיעטריקאוו...

■■■■■■

שטייער-סיסטעם, פאטענטן

און די לאגע פון די סוחרים.

דער צו גרויסער און נישט ריכטיג פונאנדערגעטיילטער הכנסה-שטייער, וועלכער פאלט מיט זיין גאנצער לאסט אויפ'ן סוחרטום, האט ארויסגערופען א פערשטענדליכע רעאקציע מצד די סוחרים, וועלכע שטרעבען דערצו, אז דאס גאנצע שטייער-סיסטעם זאל פון גרונד אויס געענדערט ווערען. די סוחרים פערלאנגען, אז די שטייער-לאסט זאל נישט נעלייגט ווערען מיט איהר גאנצער שארף אויף דער שטאדט, און אז ביז ס'וועט איינגעפיהרט ווערען א גרונדליכע שטייער-ענדערונג, זאל מען דערווייל מאכען א רייהע פעד-לייכטערונגען פאר די סוחרים, וועלכע זענען נישט בכח אויסצוהאלטען די שטייער-שרויף.

א חוץ אבער דעם שלעכטען שטייער-סיסטעם, ביי וועלכע דאס דארף אין פריוויליגירט, ווערען די שטייערן איינגעמאהנט אויף אזא אופן, אז יעדער סוחר בעזונדער פילט זיך שטארק בעוולה'ט. הגם אין די שאצונגס-קאמיסיעס געפונען זיך אויך בירגער פון דער שטאדט, ווייזען אבער די שטייער-בעאמטע נישט ארויס די מינדעסטע פערשטענדניש פאר דער לאגע פון די שטייער-צאהלער.

די בעאמטע דארפען זיך לענקען לויט זייער בירגערליכען געפיהל און נעמען אין אכט די לאגע פון יעדען בירגער אינדיווידועל, און נישט דער-פיהרען די בירגער צו פערצווייפלונג. דאס איצטיגע שטייער סיסטעם האט

פען: — וואס שפרעכען זי זא פיעל? ענטשולדיגען זי מיינע גנעדיגע דאמען, און קאמען זי צום טיש טרינקען טיי, שפרעכען זי דען געהיימניסע. אדער פיליכט איז איהנען די געזעלשאפט נישט אנגענעהם? —

— אך, בעהיטע גאט, הער אבער-לייטענאנט, — האט ראחעלא געהאט דרייסטקייט צו ענטפערען צוריק מיט אהאלב-שמייכעלע — דיעזע פרייליינס מיינע קוזינקעס זינד, און מיר שפרע-כען פון אונזער א פאמיליען-אנגעלע-גענהייט. —

— אך, זא, נו, וועלען זי דאס צו הייזע שפרעכען, יעצט קאממען זי טיי טרינקען, — און נעמענדיג אונטער די ארעמס ראחעלא'ן מיט די עלטערע טאכטער, דער מאדאם ב.'ס איז דער אבער-לייטענאנט צוזאמען מיט זיי צו-געקומען צום טישעל און זאלבענאנד זיך צו געזעצט צו דער גאנצער געזעל-שאפט טרינקען טיי.

נאכ'ן אויסטרינקען די טהיי האט דער אבער-לייטענאנט געמאכט א פאר-שלאג און פערבעטען די גאנצע גע-זעלשאפט אויף א קאלאציע אין האָ-טעל זשימסקי, וואו ער האט זיך גע-לאזט נאך בייטאג דורך א שליח בע-בעשטעלען א נומער, און ער האט דעריבער שוין געהאט בעשלאסען נישט מעהר צוריקצופאהרען צו דער מאדאם ב. נאר אין האטעל אריין. קיינער פון די געסט האט זיך נישט אנגערופען. נישט ניין, און נישט יא. און דער אבער-לייטענאנט האט דערפון געדרינ-גען, אז אלע שטימען איין. אבער פונ-דעסטוועגען כדי געוויס פעסטצושטע-לען צי אלע זענען פאקטיש איינשטי-מיג מיט איהם, האט ער נאך א מאהל איבערגעפרעגט: — אלזא מיינע דאמען און הערען, זיי אקצעפטירען מיינעם פארשלאג, וואס, נישט?

ביידע אפיצירען מיט סאלטשע האָ-בען געבעקעלט מיט'ן קאפ אויף יא. מאדאם ב. האט ווייטער געשוויגען און גארנישט געענטפערט. נאר געקוקט מיט שרעק און הארץ קלאפעניש אויף ראַ-חעלא און אויף איהרע צוויי טעכטער. ראחעלא האט ארויבגעליינט פון איהר מיהמע'ס פנים און פון איהר גאנצער האלטונג, אז זי וואלט איינגעשטימט צופאהרען אין האטעל זשימסקי, יוען נישט זי ראחעלא און איהר אייגענע קינדער. ראחעלא האט אנגעהויבען עפיס צו פערשטעהן פאר וואס איהרע צוויי קוזינקעס זענען אזוי אונרוהיג און זי האט נאך א לענגערע ראנגלעניש מיט זיך אליין, זיך געמאכט מוטה און זיך אבגערופען: — הערר אבער-לייטע-נאנט, מיר וואלטען איהנענ'ס פאר-שלאג מיט דער גרעסטער צופריעדענ-הייט אנגענומען. ליידער איז דאס אונ-מעגליך.

— פאר וואס? — האט דער אבער-לייטענאנט געפרעגט מיט א ברייט מילי-טערישען טאהן.

— מיינע קוזינקע טהוט דער קאפ שמערצליך וועה און זי פיהלט זיך זעהר נישט גוט. — האט ראחעלא צאפלענ-דיג געענטפערט, אנווייזענדיג אויף דער מאדאם ב.'ס עלטערע טאכטער.

מאדאם ב. האט אויפגעוואכט פון איהר ביז יעצטיגען שווייגען און גלייך איבערגעפרעגט איהר טאכטער, וואס איהר איז און ווען יענע האט בעש-טעטיגט די רייד פון ראחעלא, האט זיך מאדאם ב. שטארק ענטשולדיגט און איבערגעבעטען דעם אבער-לייטענאנט, אז זי וויל זאפארט צוריקפאהרען א היים מיט איהרע טעכטער, פערבע-טענדיג פארדאס צו זיך א היים די גאנצע געזעלשאפט אויף קאלאציע.

אלע האבען מסכים געווען אויף דער מאדאם ב.'ס פארשלאג און די ברישקע מיט דער קאנש האבען פער-קירעוועט דעם וועג אהין צו דער ריכטונג פון ה' ב.'ס פאבריק.

— — — — — — — — — — —

ס'איז געווען שוין שפעט ביינאכט

שוין נישט איין סוחר רערפיהרט צום איינטערגאַנג און אויב מ'וועט ווייטער דאַרפען אויסקויפען גרויסע פּאַטענטען און צאָהלען צו הויכע שטייערן מכל המינים, וועלען טויזענדער סוחרים שטעהן פאַר א רואין.

לעת עתה וואָלט נויטיג געווען צו פערדאָפּלען די צאָהל קאַטעגאָריעס פון די פּאַטענטען, וועלכע דאַרפען בכלל ביליגער ווערען, און אז דער אָבצאָהל פאַר די פּאַטענטען זאָל פערטיילט ווערן אויף ראַטעס, און דאָס געלד וואָס מ'בעצאָהלט פאַר'ן פּאַטענט זאָל פערדעכענט ווערען אויפ'ן חשבון פונם אומזאַקשטייער. אויף ווייטער אריין וואָלט געווען אונבעדינגט נויטיג, אז דער פּאַטענט וואָס איז געבליבען בירושה פון צאַריזם. זאָל בכלל אָבגעשאַפט ווערען.

ווען די רעגירונג וועט נישט ענטגעגענקומען די דאַזיגע געדרעכטע פאָדערונגען פון סוחרטום. וועלען די סוחרים זיין געצוואונגען צו קאַלקולירען אַנדערש די פרייזען פון אַלע אַרטיקלען, צו וועלכע מ'וועט צורעכענען אויך א טייל פון די שטייערן.

דאָס וועט ברענגען דערצו, אז אלע סחורות וועלען מ י י ע ר ע ר ווערען און במילא וועלען אלע פּלענער פון דער רעגירונג, צו פערביליגערן די פרייזען און איינצולעבען די ווירטשאַפט. אַנטרעפען אויף שווערע מניעות.

אויב די רעגירונג וועט ווייטער אַנווענדען דעם ביז יעצטיגען שטייער-סיסטעם, מוז קימען א יקרות אויף אלע פּראָדוקטען און דאָס ליגט זיכער נישט אינם אינטערעס פון די סוחרים און אויך נישט אין אינטערעס פון האַנדעלס-מיניסטעריום!

ל. מ.

צייטען בייטען זיך...

ערשט גאָר נישט לאַנג צוריק איז געווען אזוי:

ווען א יונגערמאַן האָט זיך פערליבט אין א מיידעל און עס איז געקומען צו רייד וועגען חתונה האָבען, איז די ערשטע פראַגע געווען:

— פערדינט דער יונגערמאַן שוין גענוג, אז ער זאָל קענען מאַכען א לעבען פאַר א פאַמיליע?

דאָס איז געווען די וויכטיגסטע פראַגע, אין דעם זענען געווען פעראינטערעסירט נישט נאָר די פערליבטע, נור אויך זייערע עלטערן.

אין טאָמער האָט זיך אמאָהל געמאַכט, אז דער יינגערמאַן און דאָס מיידעל זענען געווען אזוי פערקאָכט אין זייער ליבע, אז זיי האָבען זיך נישט געוואָלט אָבגעבען קיין רעכנונג וועגען רעם, וואָס שפּעטער וועט זיין, האָבען טאַטע-מאַמע מיט זיי אונטערגעקנעלט און זיי געגעבען צו פערשטעהן ווי וויכטיג די עקאָנאָמישע פראַגע איז אין פערהייראַטען לעבען און ווי נויטיג עס איז, אז דער מאַן זאָל פערדינען גענוג ווען ער נעמט אויף זיך דעם יאָך פון א פאַמיליע...

היינטיגע צייטען אָבער איז אָט די פראַגע שוין נישט די וויכטיגסטע... די פערליבטע אליין זענען איצט גענוג פּראַקטיש און אויסגערעכענט אין דעם פּרט. דערצו זענען נאָך היינטיגע מיידלעך נישט אזוי, ווי די אמאָהליגע. א סך פון זיי האָבען גאָר קיין חשק נישט זיך אוועקצוזעצען ביים מאַן אויף קעסט נאָך דער חתונה און זיי געהען גאָר אַרבייטען אויפצוהאַלטען זייער זעלבסטשטענדיגקייט און פאַר איינוועגס העלפען זיי שוין טאַקע ארויס צו טראָגען דעם יאָך פון דער פּרנסה.

א דאַנק דעם איז די עקאָנאָמישע פראַגע איצט שוין נישט אַזוי וויכטיג ווען עס האַנדעלט זיך וועגען חתונה האָבען. דערפאַר אָבער איז ארויסגעקומען אַנ'אַנדערע פראַגע, נאָך אַ וויכטיגערע ווי די עקאָנאָמישע.

די נייע פראַגע איז:

צי וועט די הייסע ליבע נישט אָפּגעקילט ווערען איבער דעם, וואָס מען וועט חתונה האָבען?

עס האָבען זיך שוין אויסגעלאָזט יענע צייטען ווען יונגעלייט און מיידלעך האָבען נישט דעם מינדעסטען בעגריף אין לעבען. די מענשען זענען איצט גאָר אנדערע. זיי קריגען ערפאַהרונג נישט נור פון דעם, וואָס זיי אליין לעבען איבער, נור אויך פון דעם וואָס זיי זעהען וואָס אַנדערע לעבען איבער...

קוקען זיך טאַקע יונגע מענשען צו צום לעבען און זיי זעהען אזוי:

עס איז שווער צו געפונען א פּאָרפאָלק, ביי וועמען די ליבע זאָל אָנהאַלטען נאָך דעם, ווי זיי זענען א לענגערע צייט פערהייראַט.

אין זייער אייגענעם קרייז זעהען זיי:

יענע האָבען זיך פאַר דער חתונה ליב געהאַט אַזוי שטאַרק, אז זיי האָבען זיך איינע אָהן די אַנדערע קיין טאָג ניט געקענט לעבען... ער האָט איבער זיהר געציטערט, ווי איבער אַנ'אַבן טוב, געקלונגען צו איר אויפ'ן טעלעפאָן עטליכע מאָל א טאָג; ניט דורכגעלאָזען קיין איין אָוונד, ער זאָל זיך מיט איר ניט זעהן. טאָמער האָט ער בעמערקט, אז זי שמייכעלט צו א אנדערען, האָט ער שוין געברענט פון אייפערזוכט און ניט געקענט שלאָפען קיין נעכט. עס האָט זיך געדוכט, אז אזא ליבע קען זיך גאָר קיינמאָל ניט ענדיגען, ווייל פונקט אזוי ווי ער האָט געברענט האָט זי אויך געברענט.

און וואָס איז פון דעם געוואָרען?

נאָכדעם, ווי זיי האָבען אלס פערהייראַטע אָבגעלעבט א לענגערע צייט. האָט זיך זייער הייסע ליבע אינגאַנצען אויסגעלאָשען און זיי קענען זיך מעהר איינער דעם אנדערען נישט פערטראָגען.

ער טהוט איהר אַלץ אויף קידער ווידער און איז געדען ווען ער האָט א געלעגענהייט אוועקצוגעהן פון דער היים, אָדער גאָר אוועקפאָהרען אויף עטליכע טעג.

זי געהט שטענדיג ארום א ברוגז'ע און רעדט ניט א וואָרט. און ווען זי זאָגט שוין יאָ עפּיס. קלויבט זי דוקא אויס אזעלכע ווערטער, וואָס זאָלען איהם טרעפען אין דער גאַל אריין.

און אין אלגעמיין מאַכט זייער לעבען א מאָדנעם איינדרוק, עס דוכט זיך, אז דאָס זענען נישט מאַן און ווייב, וואָס האָבען געמיינשאַפטליכע אינטערעסען, נור צוויי מענשען, וואָס זענען פון א שטרענגען ריכטער פער'משפּט געוואָרען צו לעבען אונטער איין דאַך, כאָטש זיי האַסען איינער דעם אַנדערען ווי דעם טויט...

אזעלכע זאַכען זעהט מען היינטיגע צייטען אויף שריט און טריט, און דאָס ווירקט זעהר שטאַרק אויף די יונגע מענשען, וועלכע האַלטען ביי חתונה האָבען...

זיי האָבען מורא...

אפשר וועט ביי זיי אויך פאַרקומען דאָס זעלבע?..

אפשר וועלען זיי אויך אָנהויבען פיינד האָבען איינער דעם אנדערן, נאָך דעם. ווי זיי וועלען שוין זיין פאַרהייראַט א לענגערע צייט?..

זיי פּרובען זיך איינרעדען, אז זיי וועלען זיין אַנ'אויסנאַם אָבער באַלד גנב'עט זיך אריין א צווייפעל...

וואָרום צו שרייענד און צו אויגענרייסענד זענען די פאַקטען אַרום און אַרום, אין דעם קרייז, וואָס מען לעבט, ביי די מענשען, מיט וועמען עס קומט אויס זיך צו טרעפען אזוי אָפט...

און דאָס האַלט אָפּ א סך געליבטע פּאָרלעך פון חתונה האָבען...

נישט איין מיידעל פערלירט איהר געליבטען נאָך דעם, ווי זי האָט מיט איהם חתונה, און נישט איין יונגערמאַן פערלירט זיין געליבטע נאָכדעם, ווי זי ווערט זיין ווייב...

עס איז טאַקע זעהר טרויעריג, אָבער

דער זייגער האָט שוין לאַנג געשלאָגען 12 און ראַחעלאַ מיט סאַלטשע זענען נאָך אלץ נישט געקומען א היים. ראַחעלאַ'ס עלטערן האָבען געוויסט, אז ראַחעלאַ איז געגאַנגען צו איהר קאָלעזשאַנקע סאַלטשע. ראַחעלאַ האָט פון אלעם פריהער דערצעהלט איהרע עלטערן, אז זי סמאַרעט זיך וועגען א קאָנצעסיע און פאָרן אוועקגעהן פון שטוב האָט זי ערקלערט איהרע עלטערן, אז זי געהט צו איהר קאָלעזשאַנקע סאַלטשע. זי האָט אפילו דערצעהלט דעם צוועק פון איהר געהן אהין און די עלטערן האָבען גאָרנישט געהאַט דאַגעגען. אדרבה. זיי איז זעהר געפעלען געוואָרען, וואָס זייער טאָכטער האָט בעשלאָסען עפּיס צוצוזעהן פאַר דער שטוב און העלפען איהר טאַטע-מאַמע און דער גאַנצער פאַמיליע פון דער גרויסער נויט. ראַחעלאַ'ס עלטערן האָבען אפילו געוויסט, אז ווייער טאָכטער געהט צו די אַפּיצירען, וואָס וואָהנען ביי זייער בעקאַנטען פריינד ק. כדי זיי צו ביטען וועגען דער קאָנצעסיע, און זיי האָבען איהר נישט אָבגעהאַלטען דערפון און נאָך מיטגעגעבען זייער ברכה.

נאָכדעם, ווי ס'איז אָבער אוועק שעה'ען-לאַנג אין דער שפּעטער נאַכט אריין און ראַחעלאַ איז נאָך אלץ נישט צוריקגעקומען, זענען זיי געוואָרען אונרוהיג און זיי האָבען שוין חרפה געהאַט, וואָס זיי האָבען געלאָזט אהינגעהן זייער טאָכטער. ראַחעלאַ'ס עלטערן האָבען שוין מעהר נישט געהאַט קיין געדולד און וואַרטענדיג ביז איינס אזויגער און ראַחעלאַ איז נאָך אלץ אהיים נישט געקומען, זענען זיי אוועק צו זייער פריינד ק. אָבער ווי ערשטוינט זענען זיי געבליבען, הערענדיג, אז סאַלטשע און ראַחעלאַ זענען אוועק פון דאָרט מיט די צוויי אָפיצירען נאָך פאַרנאַכט און אלע זענען זיי נאָך נישט געקומען צוריק אהיים, און אז אויך זייער פריינד ק. מיט זיין פרוי זיצען אין איין שרעק און קענען נישט געהן שלאָפען, ערוואַרטענדיג מיט דער גרעסטער אונגעדולדיגקייט זייער סאַלטשע'ן.

(פאָרטזעצונג קומט.)

וואס הערט זיך אין ראדאם.

פאטענטע אויף 1928?

דער לעצטער טערמין איז דער 31-טען דעצעמבער ה. י.

ווי מיר דערוויסען זיך איז דער 31־טער דעצעמבער דער לעצטער טערמין פון אויסקויפען פאטענטען און אין די ערשטע טעג פון חודש יאנואר וועלען ספעציעלע בעאמטע ארומגעהן קאנטראלירען צי עס זענען אויסגעקויפט געווארען פאטענטען אויף 1928. די וואס וועלען נישט בעזיצען קיין פאטענטען, וועלען ציגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט.

די שאך־קאמער זאל ווי מ'הערט אויף קיין שום פאל דעם טערמין פון אויסקויפען פאטענטען נישט פערלענגערען.

ווי אזוי עס ווערען איינגעטיילט די שטייער צאהלער—אינסטרוקציע פון פינאנץ־מיניסטעריום.

די שטייער־פראקטיק פאר די לעצטע 2 יאהר האט געגעבען די מעגליכקייט דער פינאנץ־מאכט גענוי פעסטצושטעלען אויף וועלכע קאטעגאריעס עס ווערען צוטיילט די שטייערצאהלער. עס האבען זיך אויסגעבילדעט ספעציעלע טיפען פון די שטייער־צאהלער און צו יעדען טיפ ווערט אנגעווענדעט אנ'אנדער סיסטעם און אנדער ארט האנדלען.

א ספעציעלע אינסטרוקציע פון פינאנץ־מיניסטעריום שטעלט פעסט די ראזינע קאטעגאריעס.

צו דער ערשטער גרופע געהערען די אזוי גערופענע לאיאלע שטייער־צאהלער. דאס זענען אזעלכע, וועלכע רעכנען זיך מיט די טערמינען פון די שטייער־אבצאהלונגען און פאסען זיך צו די געזעצען און פעראָרדנונגען. זעלבסט־פערשטענדליך, אז אויב עמיצער פון אזעלכע שטייער־צאהלער טראגט אריין א רעקורס אדער ווענדעט זיך צו דער ארוואלאציאנער קאמיסיע ווערט דאס ניט גערעכענט אלס א אנטי־לאיאלע טהאט. אין בעצוג צו דער דאזיגער גרופע דארף די שטייער־מאכט האנדלען ליבעראל און נעמען אין אכט די סיטואציע, אויב עס שאפט זיך א צייטווייליגע אייגענשאפט אין צאהלען די שטייערען.

צו דער צווייטער גרופע געהערען אלע ניט־לאיאלע שטייער־צאהלער, וועלכע רעכנען זיך ניט מיט די טערמינען, לאזען צו צו די עקזעקוציעס און לייקענען דעם אמת'ן צושטאנד פון זייערע אונטערנעמונגען.

אויב די שטייער־מאכט האט ידיעות אז אזעלכע שטייער־צאהלער האנדלען נישט לאיאל דארף מען געגען זיי אנווענדען די שארפסטע מיטלען.

צו דער דריטער קאטעגאריע געהערען פערארימטע און רואינירטע שטייער־צאהלער צו וועלכע מען דארף זיך בעציהען מיט דער גרעסטער פארזיכטיגקייט.

צו די שטייער־אמטען וועלען זיך רעכענען מיט דער דאזיגער אינסטרוקציע אין גאנץ שווער פאראויסצוזאגען.

מעכאנישע מכשירים אין די בעקעריען.

אפיציעלע פעראָרדנונג אין „דזיענניק אוסטאוו".

אין לעצטען נומער פון „דזיענניק אוסטאוו" איז אפגעדרוקט א פעראָרדנונג פון די מיניסטארען פון אינערן, ארבייט, האנדעל און יוסטיץ וועגען איינפיהרען מעכאנישע מכשירים ביים זיפען און קנעטען טייג, אין די בעקערייען, צוקערניעס א. אנד.

די פעראָרדנונג איז ארויסגעגעבען געווארען אויפ'ן סמך פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען בעקעמפען די פראפעסיאנעלע קראנקהייטען. אין דער פעראָרדנונג ווערט געזאגט:

1) דאס זיפען מעהל און דאס פערמישען און קנעטען טייג מיט די הענד

אביסל מעהר פעראינטערעסירונג!

כ'איז געוויס בעקאנט דער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאם, אז אין אונזער שטאדט עגזיסטירט א ישיבה, אין וועלכער עס ווערען געלערענט העכערע למודים פון תלמוד און פוסקים. ווי אזוי די ישיבה איז געגרינדעט און ביי וואסערע מאטעריעלע בעדינגונגען די ישיבה עגזיסטירט, דאס איז דער יודישער עפענטליכקייט וועניג בעוויסט. אין אונזער יעצטיגער ווענדונג וועלען מיר טאקי אנווייזען אויף דער בעשיידענער ענטשטעהונג פון דער נייער ישיבה־אינסטיטוציע, וועלכע איז געגרינדעט געווארן אהן רעש און איבעריגען געבילדער בלויז מיט דער ריינער און אידעאלער כונה מחנך צו זיין א יונגען דור אין גייסט פון תורה ומסורה, און כדי מחזק צו זיין און אויפהויבען דעם געשטאלטענעם ניוואָ פון דער תורה, וועלכער געפינט זיך, ליידער, בעתים הללו בשפל המצב.

אונזער איניציאטיוו צושאפען די ישיבה האט געפונען א שטארקען אבקלאנג און די רעזולטאטען פון אונזער ארבייט האבען בעוויזען, אז אזא תורה־אנשטאלט איז באמת א נויטווענדיגקייט. נישט קוקענדיג אויף דער קורצע צייט זינט די ישיבה עגזיסטירט, לערנען שוין דארט ביים היינטיגען טאג 200 תלמידים פון ראדאם און דער ארומיגער פראווינץ. פון די תלמידים לערנען 98% אומזיסט. זיי בעצאלען גארנישט און די פראווינץ־תלמידים ווערען בעזארגט מיט עסען און שלאפען.

וואו געפינט זיך די ישיבה און פון וועלכע מיטלען ווערט זי אויסגעהאלטען?

די ראזינע ישיבה געפונט זיך דערווייל אין שטאָדטישען בית המדרש, פערמאגט 5 כיתות, שטעהט אונטער דער השגחה פון דער צענטראלער ישיבה „תורה חיים" אין ווארשא, זי ווערט אנגעפירט דורך א ועד, וועלכער טהוט אלץ וואס מעגליך איז, בכדי פערבעסערען און פערשענערען דעם מוסד. קעמפט מיט דעפיציטען און פיהרט מלחמה מיט'ן געלד־מאנגעל, בכדי חוץ אלע הוצאות צו ערהעגליכען. די פראווינצער תלמידים אויפצוהאלטען זיך אין ראדאם.

די הכנסות שעפט זי פון די אבצאהלונגען, וואס די מיטגלידער טראגען אריין און פון נדבות, וואס יודען, האבענדיג פערשטענדניס פאר דער זאך, זענען מנדב. —

מיר פערשטעהען, אז דאס ארט, וואו די למודים קומען פאר, איז נישט צוגעפאסט פאר א ישיבה־לאקאל, אז ס'מוזען נאך געוויסע שנויים אריינגעברענגט ווערען אין סיסטעם פון לערנען.

ליידער אבער, אפילו היינט, מוטשעט זיך שטארק דער ועד און וועט ח"ו נישט קאנען ווייטער געהען, ווען די יודישע בעפעלקערונג זאל זיך נישט מעהר פעראינטערעסירען מיט דער ישיבה — מיר בעמערקען און שטרייכען דא אונטער, אז ס'איז איבריג וועמען ס'איז אנצווייזען אויף דעם גרויסקייט ערהאבענקייט פון דער זאך, אויף דער נויטווענדיגקייט צו דער דערהאלטען אין אזא גרויסע שטאדט. ווי ראדאם, א תורה־אנשטאלט, יעדער איינער ווייסט און פערשטעהט דאס, אפילו די, וועמענס קינדער געהען נישט אין תורה־אנשטאלטען, וועלען פעסטשטעלען, אז דער דאזיגער מוסד איז א קאלאסאלהויכע אונטערנעמונג, בפרט אין דער היינטיגער אפאטיע־צייט, דעריבער:

צו אייך יודישע בעפעלקערונג ווענדען מיר זיך! מיר הייסען און פיהלען די לאגע אויף דער יודישער גאס, אבער א מינוט אין דער וואך דערמאנט אייך אן דעם, אז ערגיץ וואו זיצען 200 תלמידים על התורה און דערהאלטען דעם קול התורה, לאזען נישט ס'זאל פערפריקענט ווערען דער שעפערישער קוואל, וואס האט געגעבען כח דעם יוד אריבערצוטראגען דעם צער הגלות. —

מיטגלידער פון דער אינסטיטוציע! נעמט אויף אונזערע אינקאסענטען בסבר פנים יפות! צאהלט רעגולער!

יודען! פערשרייבט אייך אלס מיטגלידער פון דער אינסטיטוציע [illegible] מנדב לטובת דער ישיבה!

דער קאמיטעט פון דער ישיבה „תורת חיים" אין ראדאם.

106 02

מערט פערוועהרט.

אין אלע בעקערייען, צוקערניעס, וואס ארבייטען אויס געבעקס פאר'ן עפענטליכען געברויך, אויב די אונטערנעהמונגען געפינען זיך אין געמיינדעס מיט א בעפעלקערונג איבער 5.000 פערזאן, אדער ערהאלונג'ס-אנשטאלטען, קור-בעדער, דארפען ביים זיפען מעהל, ביים פערמישען און קנעטען דאס טייג אנגעווענדעט ווערען ענטשפרעכענדע מעכאנישע מכשירים;

2) די אנשטאלטען וואס זענען אויבען אויסגערעכענט, וועלכע עקזיסטירען, ווען די דאזיגע פעראָרדנונג געהט אריין אין קראפט דארפען איינפיהרען די מעכאנישע מכשירים גישט שפעטער, ווי אין 6 חדשים נאכ'ן ערשיינען פון דער דאזיגער פעראָרדנונג. אין פאלען, וואס פערדינען א ספעציעלע בעריקזיכטיגונג, קען די אלגעמיינע אדמיניסטראציע-מאכט פון דער וואיעוואודזשאפט פערלענגערן נישט לענגער ווי אויף ווייטערדיגע 6 חדשים אין די וואיעוואודזשאפטען: ווארשא, לובלין, לאדז, קראקא, קיעלץ, לעמבערג, פויזען און פאמערן און אין וואַרשאווער רעגירונגס-קאמיסאריאט אויף דער שטאדט ווארשא און אין די וואיעוואודזשאפטען ביאלאסטאק, נאוואגרודעק, פאלעסיע, סטאניסלאוואוו, טארנאפאל, ווילנא און וואהלין — אויף 18 חדשים.

3) די שולדיגע אין עובר זיין אויף דער פעראָרדנונג וועלען בעשטראפט ווערען לויט ארט. 13 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 22 אויגוסט 1927 וועגען פערהיטען פון פראפעסיאנעלע קראנקהייטען (דז. אוסט. נום. 78 פאז. 676)

4) די דאזיגע פעראָרדנונג טרעט אריין אין קראפט 6 חדשים נאך איהר פערעפענטליכונג אויפ'ן גאנצען געביט פון דער פוילישער רעפובליק מחוץ דער שלעזישער וואיעוואודזשאפט.

לעצטער טערמין פון שטעלען זיך אויף דער קאנטראל-קאמיסיע.

דער ראדאמער סטאראסטא, ה' פטשעשעוסקי, האט אונז צוגעשיקט פאלגענדע מעלדונג:

אלע רעזערוויסטען, וועלכע זענען מחויב געווען צושטעלען זיך אויף דער אלגעמיינער קאנטראל-קאמיסיע און זיי האבען זיך צוליב וועלכער ס'אין סבה נישט געשטעלט בין היינט, ווערען אויפגעפאדערט זיך צושטעלען אויף דער צוגאב קאנטראל-קאמיטע פאר'ן ראדאמער פאוויאט, וועלכע וועט פארקומען אין פ. ק. או. אין די טעג 28, 29 גרודניען ה. י. 9 אין דער פריה.

ד. א. ק. I גענעראל בריגאדי

(—) י. ווראבלעווסקי.

ווען דארפען געצאהלט ווערען וועקסלען אויף דער פאסט?

לויט א פעראָרדנונג פון פאסט-מיניסטעריום וועלען איצט וועקסלען צוגעשטעלט ווערען דורך דער פאסט די אויסשטעלער אין צאהלונגס-טאג און נישט מיט א טאג שפעטער, ווייל דאן וועט דער וועקסעל זיך שוין נישט געפינען אויף דער פאסט נאר ביים בריפען-טרעגער.

פאר וועקסלען, וואס מען קויפט אויס צומארגענס נאכ'ן צאהלונגס-טערמין דארף מען צאהלען א העלפט פון די פראטעסט-קאסטען, מיט א טאג שפעטער — צאהלט. מען שוין די גאנצע פראטעסט-קאסטען.

צוויי וואכען פאר דער חתונה זיך געלאזט מקדש זיין פון א צווייטען.

פון זאגאזשדזשאן שרייבט מען אונז וועגען פאלגענדען אינטערעסאנטען פאקט:

א היגע פריילין, א געוויסע מ. ש. זייענדיג געצחינגען דורך איהרע עלטערען חתונה צו האבען מיט איהר חתן ב. פון סקארישעוו, האט זיך געלאזט מקדש זיין אין בנוכחות פון 10 עדות פון איהר געליבטען מ. ש. ק. פון ווארשא-פראגע. די דאזיגע געשיכטע האט דא ארויסגערופען א גרויסע אויפרודערונג צוליב דעם, וואס דאס דערמאנטע מיידעל האט זיך געלאזט מקדש זיין פון דעם צווייטען יונגערמאן צוויי וואכען פאר איהר חתונה מיט'ן ערשטען אפיציעלען חתן.

פון סוחרים-פעראיין

כדי אויסצומיידען פערשפעטיגונגען ביים אויסקויפען נייע פאטענטען אויפ'ן יאהר 1928 האט דער סוחרים-פעראיין בעשטימט א ספעציעלע אבטיילונג אין זיין סעקרעטאריאט, וואס זאל זיך פערנעמען מיט'ן אויסקויפען די פאטענטען פאר זיינע מיטגליעדער אין דער געהעריגער צייט.

די דאזיגע אבטיילונג איז טהעטיג יעדען טאג פון 6—9 אוונד אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין לובלינער 18. די יעניגע מיטגלידער, וואס ווילען זיך בעצייטענס בעזארגען מיט פאטענטען קאנען עס ערלעדיגען אויף א בעקוועמליכען פאר זיי אופן. ווענדענדיג זיך אין דער דערמאנטער אבטיילונג פון סעקרעטאריאט ביים סוחרים-פעראיין.

* * *

זונטאג דעם 4-טען גרודניען וועט דער פרעזעס פון סוחרים-פעראיין אבגעבען פאר א גרעסערע צאהל מיטגליעדער א בעריכט פון דער קאנפערענץ, וואס ער האט אבגעהאלטען מיט'ן אבער-ראט אין ווארשא.

בעקאנטמאכונג.

די לאנג עגזיסטירענדע פירמע נתן זיגמאן, ראדאם לובלינער 5 מאכט בעקאנט, דאס ער האט ערהאלטען צום הערבסט-סעזאהן פערשידענע בעסטע שטאפען, בעניסקע און דאמסקע אויף אנצוגען, פאלטענס, קאסטיומען, זיידענס, פליושען, לייוונט אויף וועש, ווי אויך פוטער צו פעלצען

ביליגע פרייזען! == גוטע בעדינגונגען! == קומט און איבערציינט אייך!

מיט אכטונג נתן זיגמאן, ראדאם לובלינער 5.

Kino ODEON Kino

OD 5 GRUDNIA 1927 R.
Uroczysty dzień dla wszystkich miłośników kina.

Nadzwyczajna atrakcja sezonu. = Najpiękn. symfonja miłości. = Pełne poezji i emfazy arcydzieło sztuki kinematogr.

SIóDME NIEBO (Gdy zegar wybija jedenastą).

Cudo gry i techniki, które przez szereg tygodni wypełniało po brzegi sale kin FILHARMONJA i CASSINO.
Rekordowe arcydzieło sezonu, na którem stale były wyprzedane wszystkie seanse.
Obraz, który wzniecił nietylko entuzjazm widzów, ale i fachowych prasowych krytyków.
OBRAZ NIE MAJĄCY W TYM SEZONIE RÓWNEGO SOBIE.

Reżyserja słynnego **FRANKA BORZAGE.**

— Główni — wykonawcy ról: urocza **Janet GAYNOR** i przemiły **Charles FARREL**

BILETY ULGOWE I PASSE-PARTOUT NIE WAŻNE.

Bilety tylko NIEZNACZNIE PODWYŻSZONE. (Tylko 20 gr. Konieczność spodowana kosztem obrazu).

Sprzedaż biletów seansami. ◆◆ **ORKIESTRA POWIĘKSZONA.**

OGŁOSZENIE

MAGISTRAT m. RADOMIA niniejszem komunikuje, że od dn. 29.XI b. r. do 5.XII b. r. w Wydziale Skarbowym jest wyłożona, nadesłana przez Zarząd Straży Pożarnej Ochotniczej lista płatników składki pożarniczej wzamian za powinność naturalną, do publicznego wglądu.

Ściąganie powyższej składki pożarniczej rozpoczyna się z dnia 5.XII b. r.

Magistrat.

(—) w. Prezydent **UZIEMBŁO**
(—) Naczelnik Wydziału **KOWARSKI.**

ZAWIADOMIENIE.

Niniejszem zawiadamiamy naszą P. T. klijentelę, iż z dniem 1 grudnia b. r. biuro zostało przeniesione do lokalu przy ul. MONIUSZKI (Kościelna) 6 II piętro

„KARPATY"
SPRZEDAŻ PRODUKTÓW NAFTOWYCH
Spółka z ogr. por.
ODDZIAŁ w RADOMIU.

דעלעגאציעס ביים נייעם וואיעוואדע אין קעלץ.

פאריגע וואך האט זיך פאר׳ן ה׳ וואיעוואדע אין קעלץ פארגעשטעלט א דעלעגאציע אין די פערזאנען פון די ה״ה: מרדכי דען, אשכנזאי, גאלדבלום, אברהם קארמאן און לייביל פרידמאן. היינטיגע וואך איז קיין קעלץ געפאהרען צום ה׳ וואיעוואדא א צווייטע דעלעגאציע, וועלכע איז בעשטאנען פון די ה״ה: יעקב דוד טייטעלבוים, קעניגסבערג, נטע הייסמאן, מוליער, פרענקעל א. אנד. נאך וואס ביידע דעלעגאציעס זענען געפאהרען קיין קעלץ און וואס פאר א כאראקטער עס האבען געטראגען זייערע אודיענצען אין דער וואיעוואדסטווא דאס איז פארלויפיג אונבעוויסט.

דער בירגער-פעראיין האט א אייגענעם לאקאל.

די נייע געזעלשאפט א. נ. „בירגער-פעראיין״, וואס איז ערשט נישט לאנג געגרינדעט געווארען האט אין פערלויף פון איהר גאר קורצער עגזיסטענץ בעוויזען צו ערווערבען זיך א אייגענעם גרויסען לאקאל אין צענטרום שטאדט. דער לאקאל פערנעמט פון 5 גרויסע צימערען און געפונט זיך אויף לובלינער 40.

דער בירגער-פעראיין האט בעשלאסען נאכ׳ן איינארדנען זיך אין נייעם לאקאל צו צוטרעטען צו דער גרינדונג פון א אייגענער באנק, וועלכע וועט טראגען דעם נאמען „יודישע בירגער-קאסע״. די קאסע וועט האבען פאר אויפגאבע צו ערטיילען הלוואות פאר די מיטגלידער און צו העלפען זיי מיט ביליגען קרעדיט.

אויף א זיצונג פון ראט און פערוואלטונג פון בירגער-פעראיין וואס איז פארגעקומען פאריגען שבת-צו-נאכט איז אנגענומען געווארען א דורכצופיהרען א קוילען-אקציע פאר ארימע און נויטבעדערפטיגע פאמיליעס. צו דעם צוועק זאלען אונטערנומען ווערען פערשידענע פעראנשטאלטונגען, ווי א לאטעריע א. ד. גל.

א דעלעגאציע פון די היגע שוחטים ביים ה׳ סטאראסטע.

היינטיגע וואך האט זיך צום ה׳ סטאראסטא געווענדעט א דעלעגאציע פון די היגע שוחטים. די דעלעגאציע האט פערלאנגט, אז די גמינע זאל זיי אויסצאהלען די פענסיעס לויט דער זעלבער הויך, וואס זיי האבען גענומען אין יאהר 1925, בערופענדיג זיך אויפ׳ן געזעץ, אז ריטועלע בהמות איז נישט ערלויבט צו רעדוצירען די גרויס פון די פענסיעס, וואס זענען בעשטימט אין יענעם יאהר. די דעלעגאציע האט דעריבער אויסגעדריקט איהר וואונש, אז די אויפזיכט׳ס-מאכט זאל אינטערווענירען אין דעם פאל און אויפמערקזאם מאכען די גמינע אומצוקעהרען די שוחטים דעם רעדוצירטען אונטערשיד פאר דער גאנצער צייט, ד. ה. פון דער צייט אן, ווען די גמינע האט זיי אויפגעהערט צו צאהלען די פענסיעס לויט דעם סכום פון יאהר 1925.

די שוחטים-דעלעגאציע האט גלייכצייטיג אנגעוויזען, אז די פראגע פון נייע וואקאנטע שוחטים וואס די גמינע האט ארויסגערוקט און זאגאר בעשטימט פאר זיי פענסיעס אין די בודזשעטען, אז דער דאזיגער גאנצער ענין איז געגענצליך נישט אקטועל. מחמת לויט דעם יעצטיגען צוזאמענשטעל פון די שוחטים, נויטיגט זיך די שחיטה פולשטענדיג נישט אין קיין נייע שוחטים.

די שוחטים-דעלעגאציע האט מיט׳ן בענוצען די דאזיגע ארגומענטען בעהויפטעט, אז דאס ארייננשטעלען פענסיעס פאר די וואקאנטע שוחטים בעטראכטען זיי אלס א טענדענץ זיי צו בעעוולה׳ען, אראבערעכענענדיג דאס אלץ אויפ׳ן חשבון פון זייערע פראצענטער צוליב וואס זייערע פענסיעס וועלען דערנאך נאך מעהר רעדוצירט ווערען.

די דעלעגאציע האט דערלאנגט דעם ה׳ סטאראסטא א אויספיהרליכען מעמאריאל וועגען אלע זייערע פארגעשטעלטע טענות.

ווי מיר הערען זאל דער ה׳ סטאראסטא זיך האבען געווענדעט צו דער גמינע פארצושטעלען א גענויע אויפקלערונג וועגען דער גאנצער זאך.

א קאנקורס אויף נייע וואהלען פון א רב.

ווי מיר הערען, איז די פראגע פון נייע רב-וואהלען צוריק אקטועל געווארען. אין די גמינע-קרייזען ווערען געטראכט פערשידענע קאנצעפציעס ווי אזוי די וואהלען וואס פריהער צו רעאליזירען. מען שמועסט אפילו, אז די הויפט-לידער פון דעם ענין רבנות, אין גמינע, זאלען אין דער אויסוואהל פון נייע קאנדידירענדע רבנים, שוין האבען דורכגעקומען צווישען זיך און זאגאר זיך געאייניגט בנוגע דער קאנדידאטור פון א געוויסען רב אין פוילען. דעם נאמען פון דאזיגען רב איז נאטירליך שווער אנצורופען, מחמת ווי עס ווייזט אויס איז דאס פארלויפיג נאך א סוד-ואך. אלענפאלס, הערט מען די גמינע זאל ווידער ארויסגעבען א קאנקורס אויף נייע רב-וואהלען.

ביי דיקלייביגקייט ווירקט דאס געברויך פון נאטירליכען „פראנץ יאזעף״ ביטער-וואסער. קרעפטיגט אויך די דארם-טעטיגקייט און מאכט דעם קערפער שלאנק. פיל פראפעסארען אנערקענען דאס וואסער **Franciszka Józefa** אלס א העכסט ווירקענדעס מיטעל צום הארץ-שטארקונג — נוצען דארף מען עס יעדען פריה, מיטאגסצייט און אוונט צו איין דריטעל גלאז.

פון מאנטאג אין קינא „אדעאן״

א בילד, וואס האט ענטציקט ווארשא דורך א דרייע וואכען אין 2 קינאס „קאסינא״ און „פילהארמאניע״.

דאס בילד האט נישט זיינס גלייכען אין דעם יעצטיגען סעזאן.

דאס איז נישט קיין פילם נור א עקסטרא סופערשלאגער פון סעזאן.

דער זיבעטער הימעל דאס איז א בילד פון וועלכען אלע ווארשאווער צייטונגען האבען געשריבען.

•••••••••

קעלצער אבטיילונג.

דער בודזשעט פון דער קהלה.

דער פערלויף פון׳ם בודזשעט פון דער קהלה פאר׳ן 1927 יאהר, וואס ווערט כסדר „בעטראכט״ דורך דעם ראט פון דער קהלה הויבט זיך אן צו פערוואנדלען אין א סקאנדאל, וואס האט נישט זיין גלייכען. דער ראט מיט דער הילף פון עטליכע אונפעראנטווארטליכע עסקנים האבען אין „געהיים״ געוואלט אדורכפיהרען, אז אלע סובסידיעס, וואס זענען דורך דער פערוואלטונג פרעלימינירט געווארען ווערען אבגערופען און קיינעם פון די אינסטיטוציעס זאל קיין שום שפיצע נישט געגעבען ווערען, דאגעגען וויל די גמינע אסיגנירען פינף און צוואנציג טויזענד זלאטעס, אויף צו בויען א בית-המדרש.

דאס איז בעצייטענס בעקאנט געווארען אין שטאדט און אלע צדקה, קולטורעלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וואס זענען סובסידירט געווארען דורך דער קהלה, האבען גערופען פראטעסט-פערזאמלונגען נישט צו דערלאזען צו אזא אונערהערט בעוול׳ען פון נויטבעדערפטיגסטע אינסטיטוציעס און דערצו ווען די אלע אינסטיטוציעס האבען די צוגעזאגטע סומען, וויסענדיג, אז די קהלה-פערוואלטונג האט זיי פרעלעמינירט, שוין פערברויכט.

אויף מיטוואך אוונט איז גערופען געווארען א זיצונג פון ראט. עס זעהט פאר צו זיין זעהר א שטורמישע.

פון דער געזעלש. „סאז״

די איינציגע סבה, וועלכע האט געשטערט צו דער ענטוויקלונג פון דער געז. „סאז״ אין קעלץ איז געווען די פראגע וועגען א לאקאל. מיט דער פראגע איז פון אנהויב אן געווען פערבינדען די ווייטערדיגע טעטיגקייט פון דער געזעלשאפט אויף דער יודישער גאס און עס איז אויך אונמעגליך געווען צו רעאליזירען יעדער מין אונטערנעמונג צוליב דעם, וואס די געזעלשאפט האט נישט געהאט קיין אייגענעם לאקאל. עס האט זאגאר געדראהט, אז די וויכטיגע געזעלשאפט און הילפס-אינסטיטוציע ווי דער „סאז״, וועלכער עגזיסטירט איבעראל אין די גרעסטע שטעדט פון פוילען זאל אין קעלץ ליקווידירט ווערען צוליב דער וואהנונג׳ס-פראגע.

דורך אנגעשטרענגטע ארבייט, ווי אויך דער מיטהילף פון דער צענטראלע, איז צוריק געלונגען צו בעקומען א שענעם און בעקוועמען לאקאל אין יודישען צענטער, וועלכער בעשטעהט פון דריי גרויסע און ליכטיגע צימערן, אין וועלכע עס וועט איינגעארדנעט ווערען א אמבולאטאריום פאר קראנקע מיט א קליינעם אבצאהל.

עס וועלען דארט אורדינירען אלע בעקאנטע יודישע דאקטוירים און צאהן-ארצטען. עס ווערט אויך געעפענט א בעראטונג׳ס-שטעלע פאר מוטערס אין וויגלינגס. און א ערנערונגס-פונקט פאר ארימע קינדער.

גענויערע פרטים — אין נעכסטען נומער, נאכדעם ווי די געז. „סאז״ וועט שוין איבערנעמען דעם לאקאל.

א גזירה אויף די יודישע טאבאק-סוחרים.

די וואך האט דער אקציז-אינספעקטאר געמאלדען אלע בעזיצער פון

קאנצעסיעס אויפ'ן האנדעל מיט טאבאק, אז זיי ווערען אויפגעפאדערט שבת אויפצוהאלטען זייערע געשעפטען. די אינהאבער האבען אונטערגעשריבען אז זיי נעמען דאס צו קענטניס.

דאנערשטאג דעם 24 ה. ח. פארמיטאג האט זיך א דעלעגאציע, וועלכע איז בעשטאנען פון מורה הוראה ה' מארבערג, ה' יוסף קאהן און אליהו איסר ראזענבלום, געוואנדען צום פרעזעס פון דער שטייער-קאמער אין קעלץ ה' קאשציעלסקי וועמען די דעלעגאציע האט פארגעשטעלט די געפאהר, וואס דראהט די יודישע קאנצעסיאנערען אויך וועגען די רעליגיעזע - דעמאראליזאציע פון חילול שבת, וואס די גזרה וועט אריינפיהרען אין יודישען לעבען, דער ה' פרעזעס האט אויפמערקזאם אויסגעהערט די אויספיהרונגען פון דער דעלעגאציע און צוגעזאגט די פראגע צו בעטראכטען און צו געבען אנטווארט.

אין דעם זעלבען טאג 2 א זייגער נאכמיטאג האט דער פרעזעס געמאלדען דעם ה' יוסף קאהן, אז דאס איינפיהרען די גזרה ווערט אבגעלעגט ביז עס וועט אנקומען א ענטשיידענדע דעציזיע פון דער צענטראל-מאכט אין ווארשא.

עס איז כדאי, אז די יודישע רעפרעזענטאנץ אין ווארשא זאל וועגען דעם ענין אינטערווענירען.

רעזיגנאציע פון א מיטגליד פון דער יודישער קהלה.

ה' אברהם בער אייזענבערג (מזרחי) האט מיט עטליכע וואכען צוריק אבגעגעבען א בקשה צו דער יודישער קה"ה צו בעפרייען איהם צייטווייליג פון זיין פליכט אלס מיטגליד פון דער פערוואלטונג.

די טעג האט ה' אייזענבערג ענטגילטיג זיך אבגעזאגט פון זיין אמט, פארשטעלענדיג א צייגניש פון קרייז-דאקטאר, וועלכער בעשטעטיגט, אז צוליב דעם אלגעמיינעם שלעכטען געזונד-צושטאנד פון ה' אייזענבערג און צוליב דעם, וואס ער דארף פערנעהמען א לענגערע קוראציע דארף ער זיך נישט פערנעמען מיט גייסטיגע ארבייט.

ווי עס געהען אבער ארום קלאנגען האבען אנדערע סבות צוגעפיהרט צו דער רעזיגנאציע פון ה' אייזענבערג.

אויפ'ן ארט פון ה' אייזענבערג געהט אריין לויט דער רייהע דער האנדווערקער ה' יהושע זאנענשיין. ווייל אבער עס עגזיסטירט א אבמאך, וואס איז בעת די וואהלען געשלאסען געווארען צווישען די ציונים-מזרחים און האנדווערקער, לויט וועלכען, אויב עס טרעט ווער ארויס פון דער קהלה דארף אויף זיין ארט אריין אלס פערטרעטער א קאנדידאט פון דער זעלבער גרופירונג, וועט דער ה' יהושע זאנענשיין רעזיגנירען לטובת ה' נחמיה קייזער.

פון דער געזעלשאפט „גמילת חסד" אין קעלץ.

די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „גמילת חסד" אין קעלץ האט זיך ענדליך קאנסטיטואירט. אלס פארזיצענדער איז אויסגעוועהלט געווארען דער ה' דאקטאר לעווינזאן, אלס פארזיצענדע: די ה"ה ב. לעוו און ש. קופפערמינץ, סעקרעטאר ה' אסקאר סערוועטניק, קאסיר מ. ד. אייזענבערג. די פערוואלטונג איז צוגעטרעטען צו א ווייטערער אינטענסיווער טעטיגקייט. עס ווערען שוין אנגענומען נייע ביטעס וועגען הלואות. עס ווערט אויך בעטראכט די פראגע וועגען פערגרעסערען דעם גרונד-קאפיטאל, ווי אויך צו דעקען די אדמיניסטראטיווע הוצאות.

אין גיכען וועט דורכגעפיהרט ווערען א נייע אקציע צו שאפען נאך 6 טויזענד זלאטעס, וועלכע זאלען געבען די מעגליכקייט צו העכערען די הלואות, ווי אויך צו בעפרידיגען די גרויסע צאהל פאטענטען. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט קעלץ אויך בעזוכט א דעלעגאט פון „דזשאינט" און צוגעזאגט צו שיקען פאר דער קעלצער „גמילת חסד" נאך א בעדייטענדע סומע, אום צו קענען אנטקעגענקומען מיט הילף די גרויסע צאהל נויטליידענדע.

עס ווערט אויך ערווארט, אז די יודישע געזעלשאפט אין קעלץ, וועלכע האט שוין א אהנונג וועגען דער בעדייטענדער הילף, וואס די געזעלשאפט „גמילת חסד" האט בעוויזען צו לייסטען פאר דער צייט פון איהר עקזיסטענץ, וועט נישט שטעהן פון דערווייטענס און זיך ווארים אברופען אויף דעם אפעל און זעהן זיך פערשרייבען אלס מיטגלידער און אונטערשטיצען די נויטיגע אינסטיטוציע פאר'ן קעלצער אידענטום אהן וועלכע דאס עקאנאמישע לעבען פון די קעלצער רואינירטע יודען וואלט פיעל ערגער און קריטישער אויסגעזעהן.

עס פאלט דעריבער דער חוב אויף די אלע, וועלכע האבען ביז יעצט נאך נישט געשפענדעט פאר דער געזעלשאפט, זאלען זיך זעלבסט פערשרייבען פאר דער הילפס-אינסטיטוציע, וועלכע טראגט דעם נאמען „גמילת חסד"-קאסע,

פון סוחרים-פעראיין

אויף דעם סוחרים-צוזאמענפאהר, וועלכער איז פארגעקומען דעם 28-טען פ. ח. אין ווארשא, מיט'ן צוועק אויסצוועהלען א אבער-ראט פון די יודישע סוחרים-פעראיינען אין פוילען, האט דער קעלצער סוחרים-פעראיין דעלעגירט דעם ה' ויסקינד הערמאן.

• • •

צוליב דעם, וואס אלע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג פונ'ם סוחרים-פעראיין האבען רעזיגנירט, איז בעשלאסען געווארען צו רופען א אלגעמיינע פערזאמלונג פון אלע מיטגלידער אויף דעם 8 טען גרודזיען ה. י. אין לאקאל פון פעראיין.

די ערעפנונג פון שטאדט-ראט.

ווי עס איז בעקאנט, איז די ערשטע זיצונג פון דעם קעלצער שטאדט-ראט אפגעלעגט געווארען צוליב געוויסע סיבות. דינסטאג דעם 29 טען ד. ח. איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דעם קעלצער שטאדט-ראט. די זיצונג עפענט דער רעגירונגס-קאמיסאר און ערקלערט, אז אויף זיין גורל איז געפאלען דער חוב צו עפענען דעם שטאדט-ראט און אזוי ווי עס פאלט גראדע אויס דער 29-טען אין צוזאמענהאנג מיט דעם פוילישען אויפשטאנד דעם 29 ליסטאפאד 1831 לעגט ער פאר צו בעעהרען דעם אנדענק מיט אויפשטעהן, אלע אנוועזענדע שטעהן אויף. דערנאך לייענט איבער דער פארזיצענדער דעם טאג-ארדנונג, וועלכער איז פאלגענדער:

1) אויסוועהלען א פרעזידיום פון שטאדט-ראט.

2) בעשטימען די הויך פון האנאראריום פאר די מיטגלידער פון מאגיסטראט.

3) אויסצוועהלען א פרעזידענט

4) אויסוועהלען א וויצע-פרעזידענט

5) אויסוועהלען 4 לאווניקעס.

גלייכצייטיג ווערט בעשטעטיגט, אז צו דער היינטיגער זיצונג זענען געקומען 32 ראטמענער און איינער פעהלט. אום צו האבען א אבסאלוטע מעהרהייט מוז מען האבען 17 שטימען.

עס ווערען פארגעלעגט אלס קאנדידאטען מצד די רעכטע דער אדוואקאט קובעצקי. די סאנאציע לעגט פאר דעם ה' מאסאלסקי און די פ. פ. ס, דעם ה' ווישליצקי. ביי דער ערשטער אבשטימונג בעקומט קיינער נישט פון די קאנדידאטען די נויטיגע צאהל שטימען. נאך דער צווייטער אבשטימונג בעקומט דער ה' מאסאלסקי, א דאנק די יודישע שטימען די גרעסטע צאהל שטימען און ער ווערט אויסגעוועהלט אלס פרעזעס פון שטאדט-ראט. דאן טרעט מען צו איבערצעהלען די שטימען און אסיסטירען דעם פארזיצענדען ווערען איינגעלאדען דער עלטסטער לויט די יאהרען ראטמאן און דער יונגסטער. עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער עלטסטער איז דער ה' זאגאיצקי און דער יונגסטער ה' יאיטשעק. נאך דעם אויסוועהלען דעם פרעזעס ווערט אריינגעטראגען א פארשלאג, אז דער ה' מאסאלסקי זאל איבערנעמען דעם פארזיץ און אנפיהרען מיט די ווייטערדיגע וואהלען.

דער פארזיצענדער אבער ערקלערט, אז ביז עס וועלען נישט דורכגעפיהרט ווערען די אלע וואהלען קען ער דעם פארזיץ נישט אבטרעטען. דער ה' מאסאלסקי ערקלערט, אז ער איז פאלקאם איינשטימיג מיט דער ערקלערונג פון פארזיצענדען, דאנקט דעם יודען פאר דעם אויסדריקען איהם צוטרוי און כבוד פאר'ן אויסוועהלען איהם פרעזעס פון שטאדט-ראט. די ראטמענער, ווי אויך דאס פובליקום אויף דער גאלעריע נעמען אויף די ערקלערונג מיט הילכיגע אפלאדיסמענטען.

מען טרעט צו צו אויסוועהלען א וויצע-פרעזעס און סעקרעטאר. עס ווערט אריינגעטראגען א פארשלאג, אז די צאהל וויצע-פארזיצענדערס פון שטאדט-ראט זאל פערגרעסערט ווערען אויף דריי. דער פארזיצענדער און די רעכטע זאגען זיך ארויס געגען דעם, אגב איז דאס געגען דעם סטאטוט און אויך דער טאג-ארדנונג זעהט דאס נישט פאר. דעריבער ווערט דאס ארונטערגענומען פון טיש ביז דער שטאדט-ראט וועט ענדערען דעם סטאטוט, ווי אויך דעם רעגולאמין וועגען דער פראגע. אלס קאנדידאטען פאר א וויצע-פארזיצענדער ווערען פארגעלעגט מצד די רעכטע דער ד"ר זאסוכע, מצד די פ. פ. ס. — באנאסיק. נאך דער ערשטער אבשטימונג פאלען די דאזיגע קאנדידאטען דורך. פאר דער צווייטער אבשטימונג לעגען פאר די רעכטע דעם ה' גרזשיבאווסקי אלס קאנדידאט. אבער אויך דאס מאל בעקומט קיינער נישט די נויטיגע צאהל שטימען.

נאך דעם 3-טען מאל ווערט אויסגעוועהלט אלס וויצע-פרעזעס דער קאנדידאט מצד דער סאנאציע דער אינזשיניער. ה' סוועזשאווסקי.

(ענדע קומט)

Poszukujemy zaufania godnej osoby, dla której w jego miejscu zamieszkania zamierzamy urządzić filję naszego przedsiębiorstwa. Zawód i miejsce zamieszkania obojętne. Stały dochód miesięczny Zł. 1.500. — Reflektant zajmowałby się pod kierownictwem Dyrekcji prowadzaniem filji, a specjalnie podziałem towarów (żaden skład) na swą okolicę. Zawód obecny można zatrzymać. Zgłoszenia pod „Filja № 359" do **Biura Ogłoszeń „PAR" w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 11.**

די דירעקציע פון די גימנאזיעס

„Przyjaciół Wiedzy"

אין ראדאם.

מאכט בעקאנט, אז די עגזאמענס פאר די נייע אריינטרעטענדע שילער אין די קלאסען פון אינטער-גימנאזיום וועלען פארקומען דעם 8-טען סטיציען 1928.

אין די קלאסען פיערטע, פינפטע, זעקסטע איז פארהאן א בעגרעניצטע צאהל-ערטער.

אין די זיבעטע און אכטע קלאסען וועלען קיין נייע שילער נישט צוגענומען ווערען.

ביטעס בייגעלעגט מיט געבורטס-צייגנישען (מעטריקעס) און פון יעצטיגע שול צייגנישען נעמט אן די קאנצעלאריע (קיליגסקא 13) ביז דעם דריטען סטיציען. נאך דעם טערמין וועלען קיין ביטעס נישט אנגענומען ווערען.

דירעקציע.

ZENITH

„זעניט"
זייגעריל
איז עלעגאנט,
פראקטיש,
דויערהאפט
און ריכטיג.

Tow. „LINAS HACEDEK" w Radomiu

wyraża niniejszem najserdeczniejsze podziękowanie WP. J. GRODZICKIEMU właścicielowi Kina „CZARY" w Radomiu, za złożoną hojną ofiarę na rzecz biednych chorych pozostających pod opieką powyższego Towarzystwa.

Zarząd Tow. „LINAS-HACEDEK"
w RADOMIU.

Radom 30 listopada 1927 r.

LEKARZ DENTYSTA

E. OKNOWSKI.

Leczenie zębów oraz jamy ustnej
wraz z Laboratorjum zębów sztucznych
pod kierownictwem technika dentystycznego
z kwalifikacjami zagranicznymi K. GINGOLDA

Ceny nader przystępne i dogodne warunki

KIELCE, Kapitalna 11 m. 16 parter.

בעסטע שיפס-קאמוניקאציע צווישען פוילען און קאנאדע

„באלטיק-אמעריקא-ליין"

עמיגראציע — ענינים ערלעדיגט

ביורא „יוס"

קעלץ, קילינסקי גאס № 8

די נייעסטע און שעהנסטע

„טאפעטען"

אויך צימער-טאפעטירונג
בעדיענט ביליג, פערקויפט

ש. שטיינמאן

ראדאם, לובלינער № 21
ביטע זיך צו ערקינדיגען!

Kino „CZARY" w Kielcach | DZIŚ PREMJERA!

Święto Kinomatografji Polskiej

Z E W M O R Z A

w rolach głównych — król humoru
Marjusz Muszynski i najpiękniejszy amant Polski *Jerzy Marr*

געברויכט נאר

„פאטאקאל"

וועלכער איז אויף דער ווירטשאפטליך שפייז-פראדוקטען אויסשטעלונג אין קאטאוויץ (18|9—9|10 27) בעשאנקען געווארען מיט א

גאלדענעם מעדאל

הכשר פונ"ם הרה"ג צבי חנוך הכהן שליט"א לעווין אבד"ק בענדין.

בעקאנטמאכונג.

דער סוחרים פעראיין אין ראדאם

מעלדעט זיינע מיטגלידער, או זונטאג דעם 18 דעצעמבער 1927 4 א זייגער נ. מ. ווערט פארקומען אין אייגענעם לאקאל לוב. 18

די יעהרליכע

אלגעמיינע בעריכט'ס-פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג:

1) עפנען די פערזאמלונג, 2) וואהלען פון א פארזיצענדען 3) בעריכט פון דער פערוואלטונג, 4) קאסע-בעריכט, 5) דיסקוסיעס, 6) וואהלען פון 3 מיטגלידער אין דער פערוואלטונג, 7) וואהלען פון 4 מיטגלידער אין אויפזיכט'ס-ראט, 8) וואהלען פון 4 מיטגלידער צו דער קאמיסיע פון שיעד'ס-געריכט, 9) וואהלען פון 3 מיטגלידער און 2 פערטרעטער אין דער רעוויז.-קאמיסיע, 10) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: אין פאל אויב ס'וועט נישט זיין א גענוגענדע צאהל מיטגלידער וועט די פערזאמלונג פארקומען 7 אזייגער אין זעלבען טאג און זי וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער אנטייל נעמען אין דער פערזאמלונג האבען רעכט נור מיטגלידער.

Kino „Odeon" w Radomiu.

Od 28-go listopada

Druga i ostatnia serja wszechświat. arcydzieła. JULJUSZA WERNE'A p. t. MICHEL STROGOF

Golgota kurjera Carskiego

w rolach głównych:
Iwan Mozżuchin i Natalja Kowanko

Nad proargm występy słynnego
Władzia Zwirlicza.

Kino „CORSO" w Radomiu.

Od czwartku do niedzieli 4 b.m. włącznie

KSIĄŻĘ ORŁOW

Wspaniały dramat w 10 dużych aktach.

NAD PROGRAM!
Spryt to grunt — farsa w 2-ch aktach.

Anons! Następny program Bestja morska

Kino CZARY w Radomiu.

Od poniedziałku 28 b. m. i dni następn.
słynna gwiazda filmowa **Dolores del Rio**
W ARCYDZIELE

Świat w płomieniach

(WHAT PRICE GLORY) wielki dramat w 14 akt.
w rolach głównych słynna **Dolores del Rio Wiktor Mc. Laglen i Edmund Lowe.**

Redaktor i Wydawca Ch. M. HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.